

LIITE 1. Kunnanhallituksen (18.11.2024) vastaukset tarkastuslautakunnan Arviointikertomukseen 2023.

Tarkastuslautakunta on jättänyt vuoden 2023 Arviointikertomuksen kunnanvaltuustolle ja se käsiteltiin kunnanvaltuuston kokouksessa 3.6.2024 § 48. Kunnanvaltuusto merkitsi arviointikertomuksen tiedoksi.

Vuoden 2023 arviointien painopistealueet olivat seuraavat:

- Opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut
- Hankinnat
- Sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan järjestäminen
- Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen 2022 havaintojen täytäntöönpanon seuranta
- Tytäryhtiöiden tavoitteiden toteutumisen seura

Tarkastuslautakunnan huomiot *kursivoituna*
Kunnanhallituksen vastaukset: **lihavoitu otsikko**

Kunnanhallituksen vastaukset vuoden 2023 arviointikertomukseen:

5. Arvio lin kunnan strategian toteutumisesta

"Tarkastuslautakunta toivoo, että alhaiseen lukiossa aloittaneiden määrään kiinnitetään huomioita sekä kaksoistutkinnon suorittamisen mahdollisuutta selvitetään"

Vastaus sivistyspalvelut: lin kunnan toisen asteen päättäneistä vuonna 2024 yhteishaussa haikutui 62,4 % ammatillisiin oppilaitoksiin ja 37,6 % lukiokoulutukseen. Toisen asteen maksuttomuuden myötä peruskoulun päättävät nuoret voivat hakea vapaasti yhteishaussa toisen asteen oppilaitoksiin, jolloin he saavat maksuttoman koulumatkaedun. Tämä saattaa lisätä vetovoimaa Oulun kaupungin lukioihin. Väestökehityksen mukaisesti toisen asteen opiskelijamäärät laskevat lähivuosina entisestään. lin kunnanjohto on tehnyt edunvalvontatyötä koulutuskuntayhtymä OSAO:n suuntaan heidän palveluverkkoratkaisujen osalta. Kaksoistutkinnon mahdollisuutta on selvitetty, mutta hallituksen tekemät toisen asteen rahoitusleikkaukset eivät mahdollista toimintojen lisäämistä kuntien tarpeisiin.

"Tarkastuslautakunta pyytää kiinnittämään huomiota sähköautojen käyttöasteeseen."

Vastaus hallinto- ja talouspalvelut: lin kunnan yhteiskäyttöisten sähköautojen käyttöä on pyritty lisäämään tiedottamalla sähköautojen käytöstä ja ohjaamalla työntekijöitä käyttämään ensisijaisesti kunnan yhteiskäyttöautoja työmatka-ajoihin. Kunnassa on valmisteilla toimialojen yhteinen matkustusohje, jossa korostetaan yhteiskäyttöautojen ja oman auton käyttöä tilanteessa, jossa yhteiskäyttöauto on ollut käytettävissä. Varhaiskasvatuksen matkakorvausohje päivitettiin elokuulla 2024, jolloin ohjeeseen lisättiin teksti: lin kunta tukee työntekijöitään mahdollistamalla kunnan sähköautojen käytön työntekijöille. Sähköauto varataan käyttöön sähköisestä varauskalenterista ja varauksen tekemiseen saa ohjeistuksen omalta esihenkilöltä. Sähköauton ollessa vapaana, sitä suositellaan ensisijaisena keinona yksiköiden välisiin pidempiin siirtymiin.

"Hävikin määrään tulee kiinnittää jatkossa huomiota. Tarkastuslautakunnan mielestä koulujen osalta ruokahävikin kehitys jää epäselväksi"

Vastaus sivistyspalvelut: Iin kunta on sitoutunut strategiassaan systemiseen muutokseen, jossa tavoitellaan kestävää elämäntapaa sosiaalisen, taloudellisen ja ekologisen kestävyuden näkökulmasta. Ateria- ja ruokakasvatuksen asioissa on meneillään vakan ja opetuksen yhteinen ruokakasvatuksen hanke, koulujen aamupalakokeilu, joiden tavoitteena on lisätä tietoa ruokakasvatuksesta ja hävikistä. Päiväkotien ja koulujen jätteenkierrätystä ja -lajittelua sekä siihen tähtäävää tietoisuutta on lisätty päivittäisessä arjessa ohjaamalla käyttäjiä lajitteluun sekä tiivistämällä yhteistyötä ateria- ja puhtauspalveluiden välillä.

Tasapainoinen talous:

”Talouden tasapainottamistyötä tulee jatkaa edelleen”

Vastaus hallinto- ja talouspalvelut: Iin kunnan talousarvio vuodelle 2024 on ollut 0,557 milj. euroa alijäämäinen. Talousarvion toimintakatteen kasvuprosentti on ollut 4 % verrattuna vuoden 2023 tilinpäätökseen. Käyttötalouden sopeutustoimia on tehty systemaattisesti vuoden 2024 aikana. Toimintakatteen ennustetaan olevan tilinpäätöshetkellä -31,8 milj. euroa, joka on -2 % vähemmän kuin alkuperäinen talousarvio. Kunta-alan keskeiset palkankorotukset ovat olleet vuonna 2024 keskimäärin 3,6 %, joka on 56 % kunnan kaikista toimintamenoista. Käyttötaloustalouden kasvun mallin kasvu osoittaa, että toimenpiteitä kustannusten hillintään on tehty kaikilla toimialoilla. Talousarvioennusteen mukaisesti vuoden 2024 tilinpäätöksen alijäämä tulee olemaan -1,46 milj. euroa ja vuoden 2025 ennakoitu alijäämä tulee olemaan -1,3 milj. euroa. Taloussuunnitelmavuosilla 2025-2027 talouden ennakoidaan olevan tasapainoinen, erityisesti johtuen kiinteistöverotulojen kasvusta, kun vihreän siirtymän investointeja (tuuli- ja aurinkovoima) valmistuu kunnan alueella.

Kuntatalouteen vuonna 2024 vaikuttaa verotulojen ja valtionosuuksien ennakoitua matalampi kertymä, jonka tulovaikutus on -0,5 milj. euroa. Tämän keskeisenä syynä on valtion tarkentuneet siirtolaskelmat sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksessa, jossa valtio tasaa tulosiirtoa kuntien ja hyvinvointialueiden välillä.

”Tarkastuslautakunta toteaa, että tulevat investointitarpeet ja niiden rahoittaminen luovutetaan edelleen haasteita tulevaisuuteen”

Vastaus hallinto- ja talouspalvelut: Iin kunnan investointimenoissa on kasvua vuosille 2024-2027. Investointien avulla vahvistetaan peruspalveluita erilaisten korvaus- ja korjausrakentamishankkeiden kautta sekä kehitetään kunnan elinvoimaa. Rahoituskustannusten kasvu maailmanpoliittisesta korkotilanteesta johtuen haastaa investoinneista syntyviä korkokustannuksia, mutta kunnan pitkäaikaiset lainat on korkosuojattu ja korkokustannusten kasvu on ollut maltillista.

Investointien kokonaistasoa on arvioitu virkamiestyönä pitkän aikavälin suunnitelmia laatimalla. Kuluvana vuonna valmistelussa on ollut kunnan kiinteistöstrategia, yhdyskuntapalveluiden kymmenenvuotissuunnitelma sekä Vesi liikelaitoksen investointien kymmenenvuotissuunnitelma. Näiden pohjalta on kyetty arvioimaan, että investointitasossa on vuosille 2024-2027 ”piikkivuodet” mutta tämän jälkeen investointien tarve tulee palautumaan vuosittaiselle 4-5 milj. euron tasolle. Investointien pitkän aikavälin suunnitelma mahdollistaa toiminnan kehittämisen ja auttaa varmistamaan kunnan tulorahoituksen riittävydestä investointien kattamiseksi.

Investointipäätösten yhteydessä arvioidaan käytettävä rahoitusmuoto, tehdäänkö investointi kunnan omaan taseeseen vai käytetäänkö leasing-rahoitusta.

”Tarkastuslautakunta toteaa, että tunnusluvun heikkenemiseen vaikuttaa hyvinvointialueuudistuksen vaikutukset tunnusluvun jakajaan (verotulojen ja valtionosuuksien väheneminen)”

IIN KUNTA

Vastaus hallinto- ja talouspalvelut: Kuntien suhteellinen velkaantumisaste on noussut merkittävästi vuonna 2023 sosiaali- ja terveystalouden uudistuksen myötä, kun tulorahoituksesta vähennettiin hyvinvointialueille siirrettävä osuus. Uudistuksessa kuntien kiinteistöomaisuus ja velat jäivät olemassa olevalle tasolle. Sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen kiinteistöt on vuokrattuna hyvinvointialueille vähintään vuoden 2025 loppuun, joiden jatkokäyttö arvioidaan yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa sekä selvitetään kunnan kiinteistöstrategiassa mahdollista jalostamista muuhun käyttöön, kiinteistön myymistä tai purkamista.

”Tarkastuslautakunta toteaa, että tilikaudella 2023 tulorahoitus riitti kattamaan investoinnit. Investoinnit tulee pitää järkevällä tasolla pitkällä aikavälillä.”

Vastaus hallinto- ja talouspalvelut: Investointien tulorahoituksen kehittyminen on heikentynyt ja vuoden 2024 talousarviossa se on 38,7 %, joka ei riitä kattamaan investointeja kunnan tulorahoituksella. Talousarviossa 2024 on varauduttu nostamaan pitkäaikaista lainaa investointien rahoittamiseksi 10,1 milj. euroa.

Investointien suunnittelua on parannettu luomalla näkymää yli taloussuunnitteluvuosien seuraavalle vuoteen 2035 saakka, jolla saadaan näkymää pitkän tähtäimen investointitasoon. Suunnittelutyön avulla voidaan varmistua, että investointitarpeissa on korkeat vuodet vuosille 2024-2027, jonka jälkeen investointitaso arvioidaan palautuvaan vuosittain 4-5 milj. euroon. Suurin kunnan investointi on Valtarin koulun korvausinvestointi, josta päätetään TA2025-käsittelyn yhteydessä.

”Tarkastuslautakunta on edelleen huolestunut heikosta omavaraisuusasteesta.”

Vastaus hallinto- ja talouspalvelut: Kunnan omavaraisuusaste on ollut tilinpäätös 2023 tietojen mukaan (37,11 %) ja konsernin 37,51 %. Omavaraisuusasteen kasvattamiseen on määrää kiinnittää huomiota taloussuunnittelukaudella 2025-2027, kun kunnan taloudellisten näkymien ennakoitaan parantuvan. Tässä yhteydessä on tärkeää, että käyttötaloukskulujen kasvu on hillittyä ja talouden parantuessa strategiset tavoitteet suunniteltuja talouden kokonaisuuden tervehtymiseksi.

”Talouden tasapainottamisen osalta tarkastuslautakunta esittää edelleen huolensa suhteellisen velkaantumisen määrästä. Konsernin lainakanta on pienentynyt, johtuen sairaanhoitopiirin lainojen poistumisesta konsernista”

Vastaus hallinto- ja talouspalvelut: Suhteellinen velkaantuneisuus oli tilinpäätöstietojen 2023 mukaan 108,59 %. Keskeinen syy suhteellisen velkaantuneisuuden arvoon johtuu sosiaali- ja terveystalouden uudistuksesta, jossa kunnilta lähti sosiaali- ja terveystalouden järjestämiseen liittyvät tulot, mutta kunnille jäi sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen kiinteistöomaisuus ja aiemmat velat. Suhteellista velkaantuneisuutta pyritään parantamaan kunnan talouden kohentuessa taloussuunnitteluvuosien aikana.

6. Arvio valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

Kunnan verotulojen ja valtionosuuksien kehitys

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan hankerahoitusta on saatu hyvin hyödynnettyä. Kunnan pitää saada edelleen rahoitusta muista lähteistä, mikäli nykyiset palvelut halutaan ylläpitää. Oppilasennusteiden mukaan opiskelijamäärät laskevat tulevaisuudessa, mikä tarkoittaa pienempiä valtionosuuksia ja aiheuttanee tarvetta rakenteellisille muutoksille.

Vastaus hallinto- ja talouspalvelut: Pohjois-Pohjanmaalla on Suomen nuorin väestö. 2010-luvulta alkaen syntyvyys on vähentynyt koko Suomessa, mutta rakennemuutos näkyy erityisesti Pohjois-Pohjanmaan kunnissa ja myös lissä. Valtionosuudet tulee vähentymään ikärakenteen

muutoksen myötä ja rakenteelliset ratkaisut ovat keskeisessä roolissa turvaamaan kunnan peruspalvelut pitkällä aikavälillä taloudellisesti kestäväällä tavalla.

Vastaus sivistyspalvelut: Sivistyspalveluissa laaditaan palvelusuunnitelma vuosille 2025-2030 vuoden 2024 loppuun mennessä, jossa varaudutaan lapsi- ja oppilasmäärien laskuun seuraavien vuosien aikana. Pitkäjänteinen palveluverkon kehittäminen mahdollistaa ennakkoinnin, vähentää muutuskustannuksia, mahdollistaa yhdenvertaisen ja tasapuolisen henkilöstöpolitiikan toteutumisen ja säästää käyttötalous- ja investointikustannuksia pitkällä aikavälillä.

Opetus- ja varhaiskasvatuspalvelut

Tarkastuslautakunta on huolissaan lapsimäärän laskun vaikutuksesta

Vastaus sivistyspalvelut: Pohjois-Pohjanmaalla on Suomen nuorin väestö. 2010-luvulta alkaen syntyvyys on vähentynyt koko Suomessa, mutta rakennemuutos näkyy erityisesti Pohjois-Pohjanmaan kunnissa ja myös lissä. Kunnanvaltuusto (28.10.2024 § 75) käsitteli valtuustoaloitetta, jossa on listattu toimenpiteitä lasten ja lapsiperheiden saamiseksi kuntaan. Opetus- ja varhaiskasvatuspalveluja kehitetään pitkäjänteisesti myös vetovoiman lisäämisen näkökulmasta. Sivistyspalveluiden yhteinen palveluohjaus palvelee yhden luukun periaatteella kuntaan muuttavia perheitä varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen sijoittumisen ja koulupaikan suhteen. Tukeen liittyviä opetusjärjestelyjä on laajennettu ja monipuolistettu, jotta jokainen iiläinen lapsi ja nuori saa tarvittavat palvelut omasta kunnasta. Varhaiskasvatuksen työaikakokeilulla pyritään tekemään varhaiskasvatuksen työstä houkuttelevaa ja työssä jaksamista tukevaa ja tällä pyritään saamaan vaikutuksia kelpoisen, perheineen kuntaan muuttavan, työvoiman osalta.

Yhdyskuntapalvelut

Tarkastuslautakunnan mielestä oppisopimuskoulutusta on tärkeää jatkaa ja kehittää.

Vastaus yhdyskuntapalvelut: Oppisopimuskoulutusta käytetään henkilöstön osaamisen vahvistamiseen tilanteessa, jossa avoinna olevaan tehtävään ei ole saatavilla ammattipätevyiden omaavaa henkilöä. Oppisopimuskoulutusta käytetään myös olemassa olevan henkilöstön kouluttamiseen, esimerkiksi ateria- ja puhtauspuolella on varauduttu esimiesten eläköitymiseen oppisopimuskoulutusten aloittamisella muutaman nykyisen työntekijän osalta.

Tarkastuslautakunta kysyy edelleen, miten aiotaan varmistaa henkilöstön riittävyys ja jaksaminen.

Vastaus yhdyskuntapalvelut: Yhdyskuntapalveluiden osalta organisaatiouudistusta on viety eteenpäin systemaattisesti ja tehtävänkuvia on tarkasteltu osana vaihdoksia. Avoinna oleviin asiointitehtäviin on saatu rekrytoitua osaavaa ja kelpoisuusehdot täyttävää henkilökuntaa. Toimistotyöntekijöiden osalta henkilöstöä on tällä hetkellä riittävästi kaikkien tehtävien hoitamiseen. Ateria- ja puhtauspalveluissa on aloitettu erillinen henkilöstön jaksamiseen liittyvä projekti, jolla pyritään saamaan henkilöstöä aktivoitumaan oman hyvinvointinsa seuraamisessa ja kohdentamisessa.

Tarkastuslautakunta pitää hyvänä, että toimitila-asioissa on edetty mutta pitää edelleen tärkeänä, että toimitilat olisivat terveet ja toimivat, mikä mahdollistaisi tehokkaamman työskentelyn

Vastaus yhdyskuntapalvelut: Yhdyskuntapalvelut valmistele kunnan kiinteistöstrategiaa yhteistyössä toimialojen asiantuntijoiden kanssa. Kiinteistöjen käytön tehokkuuteen on kiinnitetty huomiota suunnittelutyössä. Korjausrakentamisessa keskitytään erityisesti tilojen terveellisyyden varmistamiseen sekä toiminnan varmistamiseen.

IIN KUNTA

Kunnan liikelaitos (Iin Vesi-liikelaitos)

Tarkastuslautakunta kiinnittää edelleen huomiota käsitellyn jäteveden ja laskutetun jäteveden suhteeseen. Verkostojen saneerausta on edelleen syytä jatkaa ja korjausvelan määrän pienentämiseksi olisi hyvä tehdä pitkän aikavälin suunnitelma ja aikataulu

Vastaus yhdyskuntapalvelut: Iin vesiliikelaitokselle on tehty saneerauksen / uudisrakentamisen investointiohjelma (n. 12 M€) vuoteen 2035 saakka, jonka avulla tullaan pienentämään korjausvelkaa sekä lisäämään erityisesti viemäriverkoston toiminta-alueita. Investointiohjelmaa seurataan vuosittain ja sitä voidaan muuttaa tarpeiden esiintyessä. Näiden investointien avulla myös käsitellyn jäteveden ja laskutetun jäteveden määrää saadaan pienennetty. Tätä suhdetta pyritään pienentämään myös hulevesiasioiden hoitamisella viemäriverkoston toiminta-alueella.

7. Sisäinen valvonta, riskienhallinta, konsernivalvonnan järjestäminen sekä talouden tasapainottaminen

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan kunnan konserni- ja omistajaohjausta tulisi tehostaa ja kehitystä seurata

Vastaus hallinto- ja talouspalvelut: Kunnan konserni- ja omistajaohjauksen kehittäminen on viivästynyt henkilöstövaihdosten vuoksi. Keväällä 2025 on tavoitteena käynnistää konserni- ja omistajaohjauksen kehittämiseen tähtäävät toimenpiteet ja vakiinnuttaa uudet käytänteet valtuustokauden vaihtuessa vuosien 2025-2026 aikana.

Tarkastuslautakunta toteaa, että tytäryhtiöiden kuntastrategian mukaisten toiminnallisten tavoitteiden toteumia on esitetty tilinpäätöksessä mutta esittämistavan yhtenäisyyteen tulisi edelleen kiinnittää huomiota

Vastaus hallinto- ja talouspalvelut: Tytäryhteisöiden tiedonkeruuta tullaan täsmentämään osana konserni- ja omistajaohjauksen kehittämistyötä keväällä 2025. Tässä yhteydessä tarkastellaan tytäryhteisöiden raportointitavat ja -muodot.